

“Οχι «στό σφυρί» ό καπιταλισμός

του Νικ. Α.Γ. Λιναρδάτου

Εχω διαβάσει από τό βράδυ τής περασμένης Παρασκευής τό κύριο άρθρο τής εφημερίδας, όπως αυτοχαρακτηρίζεται, The Economist. Τήν εύρηκα στήν ταχυδρομική μου θυρίδα, επιστρέφοντας από τήν παράσταση τής Μήδειας του Δημήτρη Παπαϊωάννου. Μιά κερδισμένη βραδιά. Στο εξώφυλλο ό τίτλος του βασικού θέματος και του κύριου άρθρου: Capitalism at bay. “Ως εικονογράφηση μία πληγωμένη λέαινα” βέλη ριζωμένα στό κορμί τής· τρία· ίσως κι ένα τέταρτο.

Ο Economist είναι εβδομαδιαία πολιτικό-οικονομική έκδοση. Σε σχήμα περιοδικού μέ γύρω στίς εκατό σελίδες· όλες γραπτός λόγος. Έκδίδεται επί 165 (έκλεισαν τόν περασμένο μήνα) χρόνια στό Λονδίνο. Κυκλοφορεί σέ διακόσιες χώρες. Έχει εβδομαδιαία κυκλοφορία 1.300.000 φύλλων· ή μισή στή Βόρεια Αμερική. Κυρίως μεταξύ προσώπων, τά όποια άσκούν έπιρροή και/ή διαμορφώνουν πολιτικές αποφάσεις. Έκτιμάται ιδιαίτερος γιά τίς θέσεις του επί τών διεθνών γεγονότων και τών παγκόσμιων εξελίξεων. Βασική του γραμμή, από τής ίδρύσεώς του, ό κλασσικός φιλελευθερισμός.

Τήν έπομένη τό πρωί στήν πρώτη σελίδα (στή θέση έπιφυλλίδας) ξεχωριστού οικονομικού τμήματος σοβαρής άστικής καθημερινής εφημερίδας. Υπέρτιτλος: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΝ ΕΚΟΝΟΜΙΣΤ. Τίτλος: “Ο καπιταλισμός στό σφυρί”. Μέ μεγάλη περιέργεια αρχίζω τήν άνάγνωση. Διαπιστώνω πώς πρόκειται γιά τό άρθρο, τό όποιο είχα διαβάσει άποβραδίς· στόν Economist· συντετημημένο. Έκπλήσσομαι δέ γιάτί στό τέλος μένει μία άλλη γεύση. Η άλήθεια είναι πώς τό υποψιάζεσαι από τήν πρώτη ματιά. Από τόν τίτλο “Ο καπιταλισμός στό σφυρί”: Μετάφραση του Capitalism at bay; Μία πρόχειρη μετάφραση θά ήταν: “Ο καπιταλισμός στριμωγμένος”· σέ δύσκολη θέση.

Δεύτερο στάδιο. Άνοιγω άγγλικά λεξικά. “(At) bay: Η θέση ενός πού έξαναγκάζεται νά άντιμετωπίσει έναν άνταγωνιστή, έναν έπιτιθέμενο”. Ασφαλώς καμία σχέση μέ τό (ό καπιταλισμός στό) σφυρί. Στο Λεξικό τής Κοινής Νεοελληνικής του Ίνστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: “Βγάζω/βγαίνει κάτι στό σφυρί. Έκποια κάτι/έκποιείται κάτι σέ δημοπρασία και μέ επέκταση, έπιτιμητικά, γιά κάποιον πού έκποιεί κάποια περιουσιακά του στοιχεία έξ αίτίας μεγάλης οικονομικής δυσχέρειας”. Ο καπιταλισμός δηλαδή έχρεωκόπησε. Τρέξε στό ξεπούλημα. Υποψιάζομαι πανευτυχή τόν έπινοήσαντα· γιά τό εύρημα. Περί τών άντιλήψεών του εύκολα μπορεί νά συναγάγει κανείς.

Θά έπιχειρήσω μία άντιπαράθεση· προς έπιβεβαίωση. “Σήμερα ή οικονομική έλευθερία και ό καπιταλισμός δέχονται έπιθεση”. Έτσι αρχίζει ή έλληνική εφημερίδα. Τό αντίστοιχο στόν Economist: “Σήμερα ή οικονομική έλευθερία δέχεται έπιθεση και ό καπιταλισμός, τό σύστημα πού τής δίνει συγκεκριμένη μορφή, πεζόμενος βρίσκεται σέ θέση άμυνας”. Η άκριθής μετάφραση τής πρωτότυπης διατυπώσεως.

“Τά τελευταία 150 χρόνια ό καπιταλισμός έχει εύνοήσει δισεκατομμύρια άνθρώπους. Έκτός τής εύημερίας όμως ό καπιταλισμός γεννούσε και κρίσεις”. Έτσι στήν εφημερίδα. Στόν Economist: “Κατά τόν τελευταίο ένάμισι αιώνα ό καπιταλισμός απέδειξε τήν άξία του σέ δισεκατομμύρια άνθρώπους. Τά μέρη του κόσμου όπου άνθισε εύημερούν· στό μέρη πού είναι μαραμένος ύποφέρουν. Ο καπιταλισμός πάντα ένγεννούσε κρίσεις και πάντα θά γεννάει”. Η κατά λέξη μετάφραση.

“Ο Φρανσουά Μιττεράν κρατικοποίησε τίς γαλλικές τράπεζες τό 1981, γιάτί τό κράτος μπορούσε νά τίς διαχειριστεί καλύτερα”. Στήν εφημερίδα. Στο πρωτότυπο: “Όταν ό Φρανσουά Μιττεράν έντικοποίησε τίς τράπεζες τής Γαλλίας τό 1981, τό έκαμε γιάτί έπίστευε ότι τό κράτος θά τίς διοικούσε καλύτερα”. Η πεποίθηση ενός άνδρός (έπίστευε), έστω και προέδρου τής Γαλλικής Δημοκρατίας, γιάτί μεταβάλλεται σέ αρχή γενικής ισχύος;

“Τή δεκαετία του ‘90 οι κυβερνήσεις τής Σκανδιναβίας κρατικοποίησαν τίς τράπεζες γιά νά μήν καταρρεύσουν. Αύτήν τήν κρίσιμη περίοδο...”. Στήν εφημερίδα. Στόν Economist: “Τή δεκαετία του 1990 οι Φινλανδοί και οι Σουηδοί έντικοποίησαν τράπεζες· και τίς ιδιωτικοποίησαν πάλι άργότερα”. Τή λέξη ιδιωτικοποίηση δέν τή βάζουμε στό στόμα μας· ούτε στό γραπτό μας. Έμεις οι κρατιστές. Οι ψευδοσοσιαλιστές.

Παραλείπεται μία καιρία διαπίστωση. “Πράγματι, μακράν του νά έχει άποτύχει, τό γενικό χαμήλωμα “φραγμών στίς σχέσεις” κατά τά τελευταία 25 χρόνια έμοίρασε πλούτο και έλευθερία σέ δραματική κλίμακα. Έκατοντάδες έκατομμύρια άνθρωποι άνασούρηκαν από τήν άπόλυτη φτώχεια”. Πού άποτελεί και τήν ούσία του άρθρου του Economist. Μαζί μέ τή διάγνωση πώς “αυτό του όποίου ύπάρχει χρεία δέν είναι περισσότερο κυβέρνηση, αλλά καλύτερη κυβέρνηση”. Και ή καταληκτική σύσταση: “Ο καπιταλισμός βρίσκεται σέ θέση άμυνας (at bay), άλλ’ αυτοί πού πιστεύουν σ’ αυτόν όφείλουν νά άγωνιστούν υπέρ αυτού. Διότι παρ’ όλα τά έλαττώματά του, είναι τό καλύτερο οικονομικό σύστημα, πού ως τά σήμερα έχει έπινοήσει ό άνθρωπος”.

Θά άποφύγω νά σχολιάσω, άν τά όσα περιέγραψα νομιζώ ότι είναι άποτέλεσμα σχεδιασμού ή άπλης έπιπολιότητας και άνεμελίας. Οι όποίες πολύ συχνά χαρακτηρίζουν τίς ένέργειες και τίς συμπεριφορές μας· έμάς τών Έλλήνων. Ούτε θά μιλήσω γιά έπιχείρηση παραπληροφορήσεως ή παραπληνήσεως. Θά χρησιμοποιήσω έναν μετριόπαθ και έπικειχ χαρακτηρισμό. Θά πώ ότι ό τρόπος, μέ τόν όποιον παρουσιάστηκε ένα ένδιαφέρον πολιτικό κείμενο, είναι άντιιδεοντολογικός. Λείπει ή διευκρίνιση ότι πρόκειται περί συντήσεως· σέ λιγώτερο από τό μισό. Δέν μεταφέρεται, δέν άποδίδεται τό πνεύμα του άρχικού δημοσιεύματος. Χαλαρό αίσθημα εύθύνης στή μετάφραση. Γενικάς κι από ‘δώ κι από ‘κει. Και βέβαια ή μετάφραση του τίτλου είναι, από όποιαδήποτε γωνία κι άν τό κυττάξει κανείς, έντελώς άπαράδεκτη.

Πολλοί έχοντας φτάσει ως εδώ, υποψιάζομαι, θά σκέφτεστε: Καλά τί παριστάνεις εσύ; Τόν έξυμνο; “Οχι. Άπλώς θγάνω τό άχτι μου. Ίσως βοηθήσω κι εσάς· νά θγάλετε και σεις τό άχτι σας. Γιά όσα συμβαίνουν όχι στό δημόσιο· αλλά και στόν ιδιωτικό τομέα. (Οι εφημερίδες ιδιωτικές έπιχειρήσεις δέν είναι). Έν έτει 2008. Σε τούτον εδώ τόν τόπο. Τόν, κατά τά άλλα, εύλογημένο.